

فهرست نسخه‌های کتابخانه ملی ازمیر

• دکتر رضا صواش
دانشگاه نهم ایلول، ازمیر ترکیه
ترجمه: علیرضا بهار دوست

امروزه بنا بر آمار رسمی،
شمار نسخه‌های خطی به
ثبت رسیده در ترکیه، بالغ
بر ششصد هزار
نسخه است.

تراجم، مناقب بزرگان، تاریخ شهرها و کشورها، تاریخ مذاهب و جغرافیا.

الف: تاریخ عمومی

۱- أخبار الدّول و آثار الدّول
مؤلف: احمد بن یوسف بن احمد دمشقی (درگذشته ۱۰۱۹ ق/ ۱۶۱۱ م).
آغاز: الحمد لله علی تصاریف العبر عند سماع التواریخ والسیر... کتاب
نسخه و تاریخ اتمام نگارش: خلیل، در سال ۱۱۲۳ قمری.
شماره برگه‌ها: ۳۱۴، شماره سطرها: ۲۵، اندازه: ۲۱۰×۱۵۰ (۱۷۰×۱۰۵)
مم، نوع خط: نسخ، تاریخ تألیف: ۱۰۰۸ ق. استانبول ۱۱۲۳ ق. شماره نسخه
در کتابخانه: ۳۳۵.

۲- سیرالنبی والأصحاب والاولیاء والملوک
مؤلف: قره باش زاده، احمد بن محمد ازمیری (درگذشته ۱۱۹۸ ق/
۱۷۸۳ م).
آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان فی احسن تقویم...
پایان: ... بید مؤلفه الفقیر احمد القرباش.
شماره برگه‌ها: ۲۰۰، شماره سطرها: ۲۴، اندازه: ۲۱۵×۱۱۳ (۱۶۰×۹۰)
مم، نوع خط: نسخ - تعلیق، تاریخ تألیف: ۱۱۹۰ ق. استانبول ۱۱۹۵ ق. شماره
نسخه در کتابخانه: ۱۱۵.

ب: داستان پیامبران

۱- عرائس المجالس فی قصص الانبیاء
مؤلف: محمد بن بسطام وانی (درگذشته ۱۰۹۶ ق/ ۱۶۸۵ م).
آغاز: الحمد لله محیی الریمیم و مجری القلم...
پایان: انتهی، تم العرائس. تألیف شیخ الاسلام محمد أفندی الوانی
رحمه الله تعالی آمین.

امروزه بنا بر آمار رسمی شماره نسخه‌های خطی به ثبت رسیده در
ترکیه، بالغ بر ششصد هزار نسخه است.^۱ مطالعات و پژوهش‌های متعددی
در معرفی و گزارش این نسخه‌های خطی به انجام رسیده که محققان با
مقاصد گوناگون می‌توانند به آنها دسترسی پیدا کنند. اکنون هنگام آن
رسیده که پژوهندگان به معرفی و بررسی آن دسته از نسخه‌های خطی اقدام
کنند که در گوشه کتابخانه‌ها، کنج عزلت گزیده‌اند. نسخه‌های خطی فراوانی
در کتابخانه‌های «ازمیر» [ترکیه] و نواحی اطراف آن وجود دارد که چشم‌به
راه محققان و پژوهشگرانی هستند که به نشر و احیای آنها بپردازند.
«کتابخانه ملی ازمیر» در سال ۱۹۱۱ م. تأسیس شد و یک‌سال بعد،
یعنی ۱۹۱۲ م. برای خدمت رسانی به شهروندان ترکیه مورد بهره‌برداری قرار
گرفت. مسئولان هم‌زمان شروع به بنای ساختمانی جدید برای آن کتابخانه
کردند، ولی چون این شهر به‌اشغال یونانیان در آمد، این ساختمان نیمه‌تمام
ماند و پس از این‌که یونانیان از این سرزمین بیرون رانده شدند، ساختمان
به اتمام رسید.

کتابخانه ازمیر در سی ام اکتبر سال ۱۹۳۳ م. به ساختمان جدید و
کنونی خود نقل مکان کرد. هیأت وزیران ترکیه، طی تصمیم و دستوری نام
«کتابخانه ملی» را به این کتابخانه اعطا کرد و از تاریخ ۱۹۲۹/۹/۲۳ به
این نام مشهور گردید.

اکنون بالغ بر ۲۷۱۵۹۸ کتاب چاپی، ۵۵۹۰ روزنامه تجلید شده، ۲۵۰۹
مجله و بیش از چهار هزار کتاب و رساله خطی در این کتابخانه موجود است.
از بین این چهار هزار نسخه خطی، در موضوع تاریخ و جغرافیا، ۵۳
نسخه خطی به زبان عربی، ۸۴ نسخه خطی به زبان ترکی و ۴ نسخه
خطی به زبان فارسی وجود دارد.^۲ در این نوشتار آن دسته از نسخه‌های
خطی این کتابخانه معرفی شده‌اند که به زبان عربی، مربوط به موضوع
تاریخ است. معرفی این گروه از نسخه‌های خطی تحت عنوان‌های زیر
پی‌گیری می‌شود: تاریخ عمومی، داستان پیامبران، سیره نبوی، طبقات و

شماره برگه‌ها: ۵۱۲، شماره سطرها: ۲۵، اندازه: ۲۹۰×۱۹۵ (۲۲۰×۱۲۵)
نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۶۹۸.

۲- رساله فی صفة آدم و حواء و کیف کان سبب کثرة نسلهما

مؤلف: نامعلوم

آغاز: الحمد لله رب العالمین...

پایان: مخرومة الآخر

این رساله ضمن مجموعه‌ای آمده است.

شماره برگه‌ها: ۱۵ (۳۵ الف - ۴۹ ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه: ۱۸۰×۱۲۵ (۱۴۰×۱۰۰) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۹۳۰.

۳- روضة الصفا (بخشی از آن)

مؤلف: نامعلوم

آغاز: قوله و إدريس...

پایان: أسود کذا فی کفایة الشعبي. این رساله، ضمن مجموعه‌ای آمده است.

شماره برگه‌ها: ۷ (۹۹ ب-۱۰۵ الف)، شماره سطرها: ۱۵، اندازه: ۲۰۰×۱۲۵ (۱۵۰×۷۰) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۷/۱۸۰.

ج - سیره نبوی

۱- کتاب الوفاء بفضائل المصطفى

مؤلف: ابوالفروج عبدالرحمن بن علی بن جوزی (درگذشته ۵۹۷ هـ ق / ۱۲۰۱ م)

آغاز: الحمد لله الذى قدم نبینا صلی الله علیه و سلم و إن تأخر عهده علی قاطبة الأنبياء و المرسلین، فجعله...

پایان: ... حلت له شفاعتی يوم القيامة. آخر کتاب الوفا فی بعض أحوال المصطفى للشيخ أبي الفرج ابن الجوزی...

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: محمد بن احمد بودری ازهری در اواخر سال ۱۱۲۰ قمری.

شماره برگه‌ها: ۲۰۲، شماره سطرها: ۲۷، اندازه: ۲۶۵×۱۸۰ (۱۸۵×۱۱۰) مم، نوع خط: نسخ، استانبول ۱۱۲۰ ق. نسخه نفیس. شماره نسخه در کتابخانه: ۱۱۰۱.

۲- سیره النبوی

مؤلف: محمد بن محمد بن محمد جزری (در گذشته ۸۳۳ ق / ۱۴۳۰ م)

آغاز: قال الشيخ العلامة المحدث المقرئ محمد بن محمد الجزری فی أثناء مولده مائنه.

پایان نسخه: افتاده است.

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۱۷ (۹۷ ا- ۱۱۳ الف)، شماره سطرها: ۲۴، اندازه: ۲۱۵×۱۶۰ (۱۸۵×۱۱۰) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۳/۲۵۷.

۳- خلاصة الوفاء بأخبار دار المصطفى

مؤلف: نورالدین علی بن عبدالله سمهودی (در گذشته ۹۱۱ ق / ۱۵۰۶ م)

آغاز: الحمد لله الذى شرف طابه و شوق القلوب...

پایان: أى تسلك هناك الی... علی من لا نبی بعده

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: احمد بن محمد صفدی، دهه اول ماه محرم، روز جمعه سال ۱۰۶۲ قمری.

شماره برگه‌ها: ۳۶۴، شماره سطرها: ۱۵، اندازه: ۲۰۰×۱۴۰ (۱۶۵×۹۵) مم، نوع خط: نسخ، استانبول ۱۰۶۲ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۴۰۹.

۴- سبل الهدی و الرشاد فی سیره خیر العباد (السیره الشامیه)، جلد اول، مؤلف: محمد بن یوسف بن علی بن یوسف دمشقی (در گذشته ۹۴۲ ق / ۱۵۳۵ م).

آغاز: الحمد لله الذى خص سيدنا محمد صلی الله علیه و سلم بأعلى مناقب... پایان: تم الجزء الأول من سبل الهدی و الرشاد فی سیره خیر العباد... علی يد الفقير عبدالغنى بن أحمد شهاب الدين الزیادی

تیلوه اول الجزء الثاني جماع أبواب الهجرة إلى المدن الشريفة... تاریخ اتمام نگارش نسخه: یکشنبه دوازدهم شعبان المکرم.

شماره برگه‌ها: ۳۲۳، شماره سطرها: ۳۳، اندازه: ۳۰۵×۲۱۰ (۲۴۰×۱۵۲) مم، نوع خط: نسخ - تعلق [تستعلق]، استانبول ۹۹۸ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۱۰۱۷.

۵- سبل الهدی و الرشاد فی سیره خیر العباد (السیره الشامیه)، جلد دوم مؤلف: محمد بن یوسف بن علی بن یوسف دمشقی (در گذشته ۹۴۲ ق / ۱۵۳۵ م).

آغاز: جماع أبواب الهجرة إلى مدينة الشريفة. الباب الأول إذن النبي صلى الله علیه و سلم للمسلمين فی الهجرة إلى المدينة... پایان: ذکر مقاله المؤمنون لما رأوا الأحزاب.

شماره برگه‌ها: ۱۸۸، شماره سطرها: ۳۵، اندازه: ۳۰۵×۲۱۰ (۲۴۰×۱۵۰) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۲۵۲.

۶- إنسان العيون فی سیره الأمين المأمون (السیره الحلبيه). مؤلف: علی بن برهان الدين ابراهيم حلبی (در گذشته ۱۰۴۴ ق / ۱۶۳۴ م).

آغاز: حمداً لمن نصر وجوه أهل الحديث و صلاة و سلاماً... پایان: باب يذكر فيه صفته صلى الله علیه و سلم که ادامه آن افتاده است.

شماره برگه‌ها: ۶۸۸، شماره سطرها: ۲۹، اندازه: ۲۸۰×۱۹۰ (۲۰۰×۱۰۰) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۲۴۷.

۷- إنسان العيون فی سیره الامين المأمون (السیره الحلبيه) مؤلف: علی بن برهان الدين ابراهيم حلبی (در گذشته ۱۰۴۴ ق / ۱۶۳۴ م).

آغاز: حمداً لمن نصر وجوه أهل الحديث و صلاة و سلاماً... پایان: باب يذكر فيه صفته صلى الله علیه و سلم

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: اسماعیل بن حاج خواجه عثمان بن خواجه محمد بن حاج اسماعیل، در روز جمعه از ماه ربیع الآخر سال ۱۱۷۰ قمری.

شماره برگه‌ها: ۱۲۵، شماره سطرها: ۲۳، اندازه: ۲۰۵×۱۶۰ (۱۵۰×۱۰۰) مم، نوع خط: نسخ، استانبول ۱۱۷۰ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۱۱۳۴.

د: طبقات و تراجم

۱- تهذيب التهذيب (جلد سوم)

مؤلف: شهاب الدين احمد بن علی بن حجر عسقلانی (در گذشته ۹۴۲ ق / ۱۵۳۵ م).

آغاز: باب القاف

پایان: جدة جدعان، عن ام سلمة... آخر الكتاب.

اکنون بالغ بر ۲۷۱۵۹۸ کتاب چاپی، ۵۵۹۰ روزنامه تجلید شده، ۲۵۰۹ مجله و بیش از چهار هزار کتاب و رساله خطی در کتابخانه ملی از میر موجود است. از بین این چهار هزار نسخه خطی، در موضوع تاریخ و جغرافیا، پنجاه و سه نسخه خطی به زبان عربی، هشتاد و چهار نسخه خطی به زبان ترکی و چهار نسخه خطی به زبان فارسی وجود دارد

نگارش نسخه و تاریخ اتمام آن: کاتب نسخه از روی خط مؤلف همه کتاب به جز اندکی از سطور آغازین آن را در سال ۸۵۳ نوشته است.

شماره برگه‌ها: ۴۰۱، شماره سطرها: ۳۱، اندازه: ۲۸۰×۱۸۵ (۱۹۵×۲۲۵) مم، نوع خط: نسخ، تاریخ تألیف: ۸۰۸ قمری، استانبول ۸۵۳ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۶۸۷.

۲- الشقائق النعمانية فی علماء الدولة العثمانية

مؤلف: احمد بن مصطفى طاش کپری زاده (در گذشته ۹۶۸ ق / ۱۵۶۰ م).

آغاز: الحمد لله الذي رفع بفضلہ طبقات العلماء.

پایان: سبحان الله و بحمده سبحان الله العظيم.

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: سلیمان بن ولی دریاغچه اسکندر چلبی، ظهر روز دوشنبه سال ۹۹۲ قمری. شماره برگه‌ها: ۲۳۲، شماره سطرها: ۱۹، اندازه: ۲۳۵×۱۶۰ (۱۵۰×۸۵) مم، نوع خط: تعلیق، تاریخ تألیف: ۹۶۵. استانبول ۹۹۲ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۱۵۴۹.

۳- الشقائق النعمانية فی علماء الدولة العثمانية

مؤلف: احمد بن مصطفى طاش کپری زاده (در گذشته ۹۶۸ ق / ۱۵۶۰ م).

آغاز: الحمد لله الذي رفع بفضلہ طبقات العلماء.

پایان: سبحان الله و بحمده سبحان الله العظيم.

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: سلیمان بن ولی دریاغچه اسکندر چلبی، ظهر روز دوشنبه سال ۹۹۲ قمری. این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها ۱۳۹ (ب - ۱۳۹ الف)، شماره سطرها: ۲۵، اندازه: ۲۱۰×۱۲۵ (۱۶۰×۷۰) مم، نوع خط: تعلیق، استانبول ۱۰۷۴ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۱۱/۱۷۳۸.

۴- الشقائق النعمانية فی علماء الدولة العثمانية

مؤلف: احمد بن مصطفى طاش کپری زاده (در گذشته ۹۶۸ ق / ۱۵۶۰ م).

آغاز: الحمد لله الذي رفع بفضلہ طبقات العلماء.

پایان: سبحان الله و بحمده سبحان الله العظيم.

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: سلیمان بن ولی دریاغچه اسکندر چلبی، ظهر روز دوشنبه سال ۹۹۲ قمری.

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۱۸۹ (ب - ۱۸۹ الف)، شماره سطرها: ۲۱، اندازه: ۲۱۰×۱۳۵ (۱۴۵×۷۰) مم، نوع خط: تعلیق که از آغاز آن برگه‌های ۲ تا ۸ (هفت برگه) افتاده است، شماره نسخه در کتابخانه: ۱۱/۱۸۸۵.

۵- ذیل الشقائق النعمانية

مؤلف: محمد بن علی عاشق چلبی (در گذشته ۹۷۹ ق / ۱۵۷۲ م).
آغاز: تبارک الذي نزل الفرقان و تولى حفظه عن ريب المتون «المولى يحيى بن نور الدين الامين المعروف بأمين زاده»
پایان: افتاده است

شماره برگه‌ها: ۳۸ (ب - ۱۹۱ الف)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه: ۲۱۰×۱۳۵ (۱۵۰×۷۵) مم، نوع خط: تعلیق، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۸۳۹.

۶- العقد المنظوم فی ذکر علماء الروم (ذیل الشقائق النعمانية).

مؤلف: علی بن بالی معروف به مُنگ (در گذشته ۹۹۲ ق / ۱۵۸۴ م).
آغاز: یا من قدر الأجال و جعل له مددا....

پایان: انتقل إلى رحمة الله سنة أربع و تسعين و تسعمائة.

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: سلیمان بن مصطفى، سال ۱۰۷۴ قمری.

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: (۱۴۳ ب - ۲۲۵ الف)، شماره سطرها: ۲۵، اندازه: ۲۱۰×۱۲۵ (۱۶۰×۷۰) مم، نوع خط: تعلیق، استانبول ۱۰۷۴، شماره نسخه در کتابخانه: ۲/۱۷۳۸.

۷- طبقات الفقهاء الحنفية

مؤلف: علی چلبی بن أمّ الله قتالی زاده.
آغاز: الحمد لله رب العالمين و بعد فهذا مختصر فی ذکر طبقات الحنفية.
پایان: ثم انتقل العلم... أربعين و تسعمائة...

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۳ (ب - ۸۵ الف)، شماره سطرها: ۲۱، اندازه: ۱۹۰×۱۳۵ (۱۵۰×۸۰) مم، نوع خط: تعلیق، استانبول ۱۰۵۰ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۲/۸۰۴.

۸- طبقات الفقهاء الحنفية

مؤلف: علی چلبی بن أمّ الله قتالی زاده.
آغاز: الحمد لله رب العالمين و بعد فهذا مختصر فی ذکر طبقات الحنفية.
پایان: ثم انتقل العلم... أربعين و تسعمائة...

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۲۳ (ب - ۲۳۹ ب)، شماره سطرها: ۲۳، اندازه: ۲۱۰×۱۵۵ (۱۵۵×۹۰) مم، نوع خط: تعلیق، شماره نسخه در کتابخانه: ۳/۷۳۲.

۹- فهرست طبقات الفقهاء الحنفية

مؤلف: علی چلبی بن أمّ الله قتالی زاده.
پایان: و فرید عصره.

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۲ (ب - ۲۱۴ الف)، شماره سطرها: ۲۳، اندازه: ۲۱۰×۱۵۵ (۱۵۵×۹۰) مم، نوع خط: تعلیق، شماره نسخه در کتابخانه: ۲/۷۳۲.

۱۰- طبقات الفقهاء (المجتهدین)

مؤلف: ابن کمال پاشا (در گذشته ۹۴۰ ق / ۱۵۳۳ م).
آغاز: العلم أن الفقهاء على سبعة طبقات.
پایان: فالویل لهم و لمن قلدھم کل الویل

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۲ (ب - ۲۱۴ الف)، شماره سطرها: ۱۷، اندازه: ۲۰۰×۱۳۵ (۱۳۵×۸۰) مم، نوع خط: تعلیق، استانبول ۱۰۷۴ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۱۸۷.

۱۱- طبقات الفقهاء (المجتهدین)

مؤلف: ابن کمال پاشا (در گذشته ۹۴۰ ق / ۱۵۳۳ م).
آغاز: العلم أن الفقهاء على سبعة طبقات.
پایان: فالویل لهم و لمن قلدھم کل الویل

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۲ (ب - ۳۰ الف)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه: ۲۰۵×۱۵۰ (۱۴۵×۹۰) مم، نوع خط: تعلیق، استانبول ۱۰۷۴ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۲/۱۸۲۰.

۱۲- طبقات الفقهاء (المجتهدین)

مؤلف: ابن کمال پاشا (در گذشته ۹۴۰ ق / ۱۵۳۳ م).
آغاز: اعلم أن الفقهاء على سبعة طبقات.
پایان: فالویل لهم و لمن قلدھم کل الویل

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۱ (ب - ۶۶ الف)، شماره سطرها: ۲۵، اندازه: ۲۰۰×۱۳۵ (۱۷۵×۱۰۰) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۸۷.

هر نسخه خطی همچنان که درجه روشن بینی مؤلف و سطح علمی او را می‌نمایاند و از جهان بینی و چگونگی تحلیل‌ها و اسلوب‌ها و روش‌های علمی او خبر می‌دهد، اوضاع اقتصادی روزگار او، ارزیابی‌اش از هنرهای زیبا و فراگیر و نیز مفهوم زیبایی در آن زمان را برای ما منعکس می‌سازد و از وضعیت سیاسی آن برهه زمانی نیز خبر می‌دهد

ب - ۱۰۹ ب)، شماره سطرها: ۲۱، اندازه: ۲۱۵×۱۴۵ (۷۵×۱۵۰) مم، نوع خط: نسخ، تاریخ تألیف: ۱۱۶۴ قمری، استانبول ۱۱۷۲ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۵۲۲.

هد: مناقب بزرگان

۱- عقود الجمان فی مناقب الامام الأعظم أبی حنیفة النعمان
مؤلف: محمد بن علی بن یوسف بن علی ابن یوسف دمشقی صالحی
(در گذشته ۹۴۲ ق / ۱۵۳۵ م).^{۲۷}

آغاز: الحمد لله الذي جعل العلماء ورثة الأنبياء
پایان: فرغت من تأليفه.

تاریخ اتمام نگارش نسخه: ۹۶۱ قمری
شماره برگه‌ها: ۱۴۰، شماره سطرها: ۲۱، اندازه: ۱۵۵×۲۰۵ (۱۰۵×۱۵۰)
مم، نوع خط: نسخ، استانبول ۹۶۱ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۵۴.

۲- المعدن العدنی فی فضل أویس القرنی

مؤلف: علی بن سلطان محمدقاری (در گذشته ۱۰۱۴ ق / ۱۵۳۵ ق / ۱۶۰۵ م).^{۲۸}

آغاز: الحمد لله حق حمده و الصلوة...
پایان: ... و الحمد لله رب العالمین

کتاب نسخه و تاریخ اتمام نگارش نسخه: علی بن علی مغنوسی، در روز شنبه سیزدهم ذی‌قعدة سال ۱۱۵۵ قمری در مدرسه سلیمانیه، مکه مکرمه.

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۸ (۱۱۴ الف - ۱۲۱ الف)، شماره سطرها: ۲۳، اندازه: ۲۱۵×۱۶۰ مم، نوع خط: نسخ، استانبول ۱۱۵۵ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۴/۳۵۷.

و: تاریخ شهرها و کشورها

۱- حسن المحاضرة فی اخبار مصر و القاهرة

مؤلف: جلال الدین سیوطی (در گذشته ۹۱۱ ق / ۱۵۰۵ م).^{۲۹}

آغاز: الحمد لله الذي فاوت بين العباد و فضل بعض خلقه على بعض...
پایان: و قد لطخها العايت بالزعفران

شماره برگه‌ها: ۳۷۷، شماره سطرها: ۲۷، اندازه: ۲۱۰×۱۴۰ (۸۵×۱۴۰)
مم، نوع خط: نسخ، تاریخ تألیف: استانبول ۹۷۲ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۳۸۰.

۲- فرحة الأنفس فی شأن جزيرة الأندلس.

مؤلف: ابو عبدالله محمد بن غالب بلنسی (در گذشته ۷۶۷ ق / ۱۳۶۶ م).^{۳۰}

آغاز: الحمد لله الذي خلق الخلق بلا حاجة إليهم....

پایان: إنتهى

شماره برگه‌ها: ۴۶۱، شماره سطرها: ۲۱، اندازه: ۲۱۰×۱۵۵ (۹۵×۱۵۵)
مم، نوع خط: مغربی، شماره نسخه در کتابخانه: ۱۷۷۰.

۳- إخبار الكرام بأخبار المسجد الحرام

مؤلف: احمد بن محمد أسدی

آغاز: الحمد لله الذي شرف بيته الحرام

پایان: و الحمد لله أولاً

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: علی بن علی مغنوسی به سال

۱۳- طبقات الفقهاء (المجتهدین)

مؤلف: ابن کمال پاشا (در گذشته ۹۴۰ ق / ۱۵۳۳ م).

آغاز: إعلم أن الفقهاء على سبعة طبقات.

پایان: فالويل لهم و لمن قلدهم كل الويل

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۲ (۵۵الف -

۵۶ الف)، شماره سطرها: ۲۱، اندازه: ۲۰۵×۱۱۵ (۶۵×۱۴۰) مم، نوع خط: تعلیق، شماره نسخه در کتابخانه: ۹۹/۱۸۶۶.

۱۴- كتاب الرياض النضرة فی فضائل العشرة

مؤلف: محب الدین احمد بن محمد طبری (در گذشته ۹۹۴ ق / ۱۲۹۴ م)^{۳۱}

آغاز: الحمد لله يختص من يشاء برحمته....

پایان: اصحاب رسول الله [ص]

تاریخ اتمام نگارش نسخه: بامداد روز پنج شنبه، بیست و پنجم ذی‌قعدة سال ۹۰۷ قمری.

شماره برگه‌ها: ۱۷۹، شماره سطرها: ۳۵، اندازه: ۲۷۰×۱۸۰ (۱۳۵×۲۰۰) مم، نوع خط: تعلیق، استانبول ۹۰۷ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۶۷۰.

۱۵- درة الأسرار و تحفة الأبرار

مؤلف: محمد بن فبی القاسم بن أبی بکر حمیری معروف به «ابن صباغ»^{۳۲}.

آغاز: الحمد لله الذي لم يزل كلامه القديم محموداً....

پایان: و كان الفراغ من تأليفه يوم الثلاثاء حادى عشر من شهر رمضان المبارك سنة احدى و سبعين و سبعمائة.

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۲۵ (۵۹ب - ۸۳ الف)، شماره سطرها: ۲۲، اندازه: ۲۴۵×۱۶۵ (۱۲۰×۲۰۵) مم، نوع خط: نسخ، تاریخ تألیف: ۷۷۱ قمری، شماره نسخه در کتابخانه: ۲/۴۶۱.

۱۶- النادرة من كرامات الاولياء

مؤلف: نامعلوم^{۳۳}

آغاز: الامام الواقدي روى فى كتابه المسمى بِنوادِر الحكم أن رسول الله...

پایان: كرامات الولي بدار دنيا به صورت شعر لهاكون فهم أهل النوال....
نبينا أو رسول فى انتحالى. تمت....

شماره برگه‌ها: (۵۳ب - ۶۰ الف)، شماره سطرها: ۱۵، اندازه: ۲۱۰×۱۳۰ (۷۰×۱۴۰) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۲/۱۱۴۳.

۱۷- شرح أسماء أهل بدر

مؤلف: طه بن مهنا جبرینی (در گذشته ۱۱۷۸ ق / ۱۷۶۴ م)^{۳۴}

آغاز: حمداً لمن أطلع فى سماء الجهاد بدرأ.

پایان: وهذا آخر ما قصدت جمعه.... و الحمد لله رب العالمین.

تاریخ اتمام نگارش نسخه: ۱۱۷۲ قمری شماره برگه‌ها: ۱۳۱، شماره سطرها: ۱۹، اندازه: ۱۸۷×۱۲۰ (۷۰×۸۵۷) مم، نوع خط: نسخ، تاریخ تألیف: ۱۱۶۴ قمری، استانبول ۱۱۷۲ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۱۸۲۷.

۱۸- شرح أسماء أهل بدر

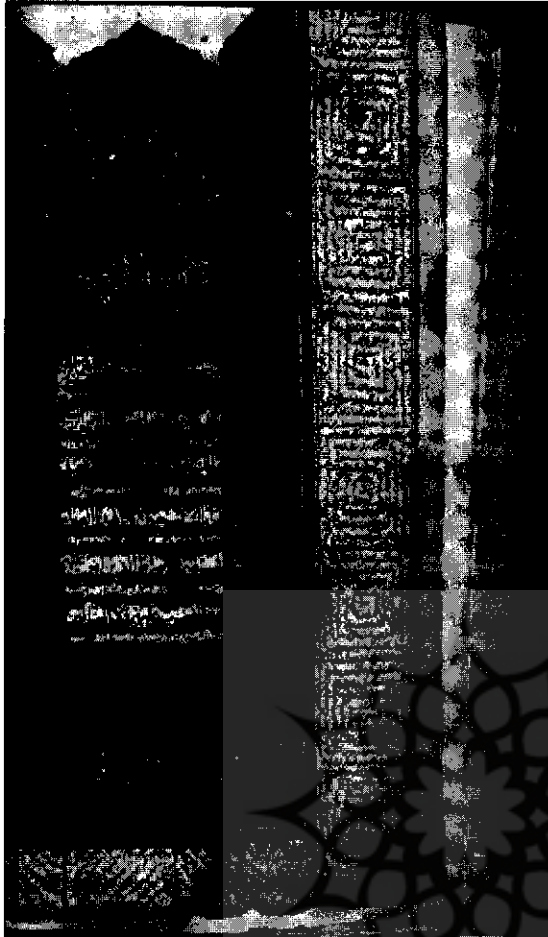
مؤلف: طه بن مهنا جبرینی (در گذشته ۱۱۷۸ ق / ۱۷۶۴ م)^{۳۵}

آغاز: حمداً لمن أطلع فى سماء الجهاد بدرأ.

پایان: وهذا آخر ما قصدت جمعه.... و الحمد لله رب العالمین.

تاریخ اتمام نگارش نسخه: ۱۱۷۲ قمری.
این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۱۰۹ (۱ یک)

یک تاریخ نگار به عنوان کسی که به طور نمونه در مورد اوضاع اقتصادی برهه‌ای از تاریخ تحقیق می‌کند، می‌تواند با بررسی نوع برگه‌ای که کاتب یک نسخه خطی به کار برده و نیز چگونگی ادوات کتابت و تجلید نسخه و... به دستاوردهای ایجابی یا سلبی دست یابد

از موجبات شکوفایی تمدن و فرهنگ اسلامی و فهم صحیح و همه جانبه آن، بررسی و تحقیق آن دسته از نسخه‌های خطی است که به گونه‌ای در آنها به موضوعات مختلف تاریخی پرداخته شده است. نتایجی که از این بررسی به دست می‌آید، تنها به کار مسلمانان نمی‌آید، بلکه برای همه مردم در هر مکان و سرزمینی که باشند، اهمیت شایانی دارد.

مؤلف: سید محمد عبدالغنی جوهری حسینی نابلسی صغیر.

آغاز: الحمدلله ذی الجلال الکبیر المتعال و الصلوة...

پایان: الحمدلله فی بدء و مختتم... ساکن قوجة مصطفی باشا و السلام ختام.

شماره برگه‌ها: ۷، شماره سطرها: ۷، اندازه: ۱۳۰×۱۹۰ (۹۰×۱۴۵) مم،

نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۹۳۸.

۱۰- إشراق التواریخ

مؤلف: قره یعقوب بن ادریس قورمانی (در گذشته ۸۳۳ ق / ۱۴۲۹ م)^{۳۶}

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لهذا...

پایان: افتاده است این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره

برگه‌ها: ۵۶ [یک] ب - ۵۶ ب، شماره سطرها: ۱۹، اندازه: ۱۴۰×۱۹۰

(۷۵×۱۴۵) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۴/۱۷۸۵

۱۱- بارقة السیوف الداغستانیة فی بعض الغزوات الشامیة

مؤلف: محمدطاهر غرافی (فراخی)

آغاز: الحمدلله الذی فضل المجاهدین...

پایان: والله سبحانه... سنة ۱۲۷۹

شماره برگه‌ها: ۱۵۸، شماره سطرها: ۱۳، اندازه: ۱۱۷×۱۵۵ (۹۰×۱۵۵)

مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [استعلیق]، سال تألیف: ۱۲۷۹ قمری، شماره

نسخه در کتابخانه: ۱۳۵.

۱۲- التاریخ فی اسلام الداغستان و بیان سلاطینهم و أهالیهم

۱۱۵۵ قمری در مدرسه سلیمانیه، مکه مکرمه

شماره برگه‌ها: ۳۰ (۱۵۱ الف - ۱۸۰ الف)، شماره سطرها: ۲۳، اندازه

۱۶۰×۲۱۵ (۸۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ، استنبول ۱۱۵۵ ق، شماره نسخه

در کتابخانه: ۸/۳۵۷.

۴- إتحاف الأخصابفضائل المسجدالأقصی

مؤلف: کمال الدین محمدبن محمدبن ابی شریفمصری (در گذشته ۹۰۶ ق / ۱۵۰۰ م)^{۳۱}

آغاز: الحمدلله الذی جعلت نعماًو...

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: احمدبن یوسفقاطن نابلسی، به سال ۱۱۵۳ قمری در مسجد الأقصی.

شماره برگه‌ها: ۱۵۰، شماره سطرها: ۲۵، اندازه: ۱۱۵۵×۱۶۰ (۹۰×۱۶۰) مم،

نوع خط: نسخ، تاریخ تألیف: ۸۷۵ ق. مسجدالأقصی ۱۱۵۳ ق. شماره نسخه

در کتابخانه: ۱۵۱۵.

۵- الإشارات فی الزیارات بدمشق

مؤلف: محمود عدوی

آغاز: الحمدلله رب العالمین...

پایان: ... والحمدلله رب العالمین، آمین.

کاتب نسخه و تاریخ اتمام نگارش: عبدالقادر بن سیدحسن جندی، در آغاز سال ۱۱۸۵ قمری.

شماره برگه‌ها: ۴۲، شماره سطرها: ۱۹، اندازه: ۱۶۵×۲۲۵ (۹۰×۱۵۵)

مم، نوع خط: نسخ، استنبول ۱۱۸۵ ق. شماره نسخه در کتابخانه: ۱۵۳۲.

۶- نورالعین فی ذکر مشهدهالحسین

مؤلف: عبدالفتاح بن ابی بکر بن احمد، مشهور به رسام (در گذشته ۱۰۰۴ ق / ۱۵۹۲ م)^{۳۳}

آغاز: حمداً لمن جعل أهل بیت نبیه الکرام.

پایان: و الحمدلله رب العالمین و کان الفراغ من تألیف هذهالرسالة... عام أربع بعد ألف.

این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۲۸ (۲۱ ب -

۴۸ الف)، شماره سطرها: ۱۵، اندازه: ۱۴۰×۲۰۰ (۶۵×۱۴۰) مم، نوع خط:

نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۵/۱۸۰۲.

۷- البدر الفضیلة فی المنازل الرومیة

مؤلف: فضل الله بن محب الله بن محب الدین (درگذشته ۱۰۸۲ ق / ۱۶۷۱ م)^{۳۳}

آغاز: اللهم أنت الصاحب فی السفر...

پایان: و لتجعل مسک الختام.

شماره برگه‌ها: ۱۱۱، شماره سطرها: ۱۵، اندازه: ۱۱۲×۱۹۵ (۷۰×۱۴۰) مم،

نوع خط: تعلیق، شماره نسخه در کتابخانه: ۱۸۴۳.

۸- إشراق الکبیر^{۳۳}

مؤلف: مصطفی بن خلیل بن مصطفی ردوسی (درگذشته ۷۶۷ ق / ۱۳۶۶ م)^{۳۳}

آغاز: الحمدلله رب العالمین.

پایان: ولتختم الخاتمةبخاتم المجتهدین إمام ائمة الدین محمدالغزالی الطوسی.

شماره برگه‌ها: ۴۵۵، شماره سطرها: ۱۵، اندازه: ۱۵۰×۲۰۰ (۸۵×۱۴۵)

مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۱۶۳۵.

۹- الدررة الفاخرة فی سیاحة مصرالقاهرة^{۳۵}

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله و لا ملک فی الکوین...
 پایان: فی زمن مولانا عبدالرحیم... تمت.
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۴ (۲۶) ب - ۲۹ (الف)، شماره سطرها: ۳۷، اندازه ۱۷۰×۲۲۰ (۱۴۰×۱۹۵) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق (نستعلیق)، شماره نسخه در کتابخانه: ۶/۱۰۴۷.

ز : تاریخ مذاهب

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۲۶ (۱) [یک] ب - ۲۶ (الف)، شماره سطرها: ۲۳، اندازه ۱۴۰×۲۰۰ (۷۵×۱۵۰) مم، نوع خط: تعلیق، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۸۸۶.

۱- رسالة فی الملل و الفرق الاسلامیة

مؤلف: سراج‌الدین ابوحفص عمر بن مظفر ابن وردی (در گذشته ۷۴۹ ق / ۱۳۴۸ م)
 آغاز: الحمدلله غافر الذنب و قابل التوبة...
 شماره برگه‌ها: ۱۷۵، شماره سطرها: ۲۱، اندازه ۱۵۰×۲۰۰ (۹۵×۱۵۰) مم، نوع خط: نسخ، شماره نسخه در کتابخانه: ۱۰۸۸.

۲- رسالة فی الملل و الفرق الاسلامیة

مؤلف: محمد بن فتح بیلونی
 آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله... و بعد فیقول فقیر عبدربه الفی محمد بن فتح الله البیلونی هذا...
 پایان: والحمدلله رب العالمین...
 کاتب نسخه: سیدحسین زوادی
 شماره برگه‌ها: ۱۱۲، شماره سطرها: ۱۷، اندازه ۱۴۵×۲۰۵ (۶۵×۱۳۰) مم، نوع خط: نسخ، استانبول ۱۱۷۹ ق شماره نسخه در کتابخانه: ۱۷۵۳.

۳- رسالة فی العقائد الفرقة الناجیة (یعنی اشاعره)

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

۴- رسالة فی الملل و الفرق الاسلامیة

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

مؤلف: نامعلوم
 آغاز: الحمدلله والصلوة والسلام علی آل رسول الله...
 پایان: ... و أخذ الجاه بالرشوة والوبال، تمت
 این نسخه ضمن مجموعه‌ای آمده است، شماره برگه‌ها: ۳۲ (۳۷) ب - ۶۸ (ب)، شماره سطرها: ۱۹، اندازه ۱۵۵×۲۰۵ (۹۵×۱۶۰) مم، نوع خط: نسخ - تعلیق [نستعلیق]، شماره نسخه در کتابخانه: ۱/۱۸۰۳.

ح : جغرافیا

۱- تحفة العجائب و طرفة الغرائب

مؤلف: عزالدین علی بن محمد بن اثیر جزری (در گذشته ۶۳۰ ق / ۱۲۳۳ م)
 آغاز: الحمدلله رب الأریاب و منشی السحاب...
 پایان: و به نختم الكتاب و الحمدلله وحده و حسینا الله...
 تاریخ اتمام نگارش نسخه: چهارشنبه بیست و هشتم محرم سال ۷۷۷ قمری.
 شماره برگه‌ها: ۴۴۷، شماره سطرها: ۲۱، اندازه ۱۵۰×۲۳۵ (۸۵×۱۷۰)

پی نوشتها:

* این نوشتار، ترجمه‌ای است از مقاله‌ای با عنوان «المخطوطات العربية المتعلقة بعلم التاريخ فی المكتبة الوطنية ببارمیر» نوشته دکتر رضا صواش،

- ۲۲- کشف الظنون، ج ۱، ص ۳۷۳؛ ذیل، ج ۱، ص ۸۰۴.
- ۲۳- این شماره که حاکی از سال کتابت نسخه است، به اشتباه در متن مقاله (۱۷۷۱ آمده که با توجه به متن منقول از اصل نسخه تصحیح شد. [مترجم])
- ۲۴- کشف الظنون، ج ۲، ص ۱۰۵۷؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۴۲۵؛ ذیل، ج ۲، ص ۶۳۳؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۴۲؛ عثمانلی مؤلفی، ج ۱، ص ۳۴۶.
- ۲۵- تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۳۰۹؛ ذیل، ج ۲، ص ۴۲۳؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۴۳۳.
- ۲۶- همانجاها.
- ۲۷- کشف الظنون، جلد ۲، ص ۱۱۵۵؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۳۰۴؛ ذیل، ج ۲، ص ۴۱۶.
- ۲۸- تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۳۹۸؛ ذیل، ج ۲، ص ۵۴۲؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۷۵۳.
- ۲۹- کشف الظنون، ج ۱، ص ۶۶۷؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۱۵۷؛ ذیل، ج ۲، ص ۱۹۶؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۵۳۸.
- ۳۰- ذیل، ج ۲، ص ۱۸۶؛ هدیه العارفین، ج ۲، ص ۱۶۴.
- ۳۱- کشف الظنون، ج ۱، ص ۶۶۷؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۱۵۷؛ ذیل، ج ۲، ص ۱۹۶؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۵۳۸.
- ۳۲- ذیل، ج ۲، ص ۹۳.
- ۳۳- هدیه العارفین، ج ۱، ص ۸۲۲، ولی نام این اثر وی نیامده است.
- ۳۴- نسخه‌ای است نفیس و ارزنده که در فهرس نسخه‌های خطی نامی از آن به میان نیامده است.
- ۳۵- این نسخه نیز هم از حیث خط و نگارش و هم از نظر نوع برگه‌ها ارزنده و قیمتی است و منظومه‌ای است که سراینده به مناسبت تشرف به محضر سلطان عبدالعزیز مصر سروده است.
- ۳۶- کشف الظنون، ج ۱، ص ۱۰۳؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۲۲۳؛ ذیل، ج ۲، ص ۳۱۳؛ عثمانلی مؤلفی، ج ۱، ص ۳۹۷.
- ۳۷- شرح حال او را نیاقتم.
- ۳۸- کشف الظنون، ج ۱، ص ۳۶۹؛ تاریخ الادب العربی، ج ۱، ص ۳۶۱؛ ذیل، هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۰۱ و ج ۲، ص ۱۱۲۸؛ ذیل، ج ۱، ص ۵۸۱ و ۶۰۹؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۷۰۶.
- ۳۹- کشف الظنون، ج ۲، ص ۱۱۲۷؛ تاریخ الادب العربی، ج ۱، ص ۸۸۲؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۳۷۳.
- ۴۰- کشف الظنون، ج ۱، ص ۷۰۱؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۱۳۱؛ ذیل، ج ۲، ص ۱۶۳؛ هدیه العارفین، ج ۲، ص ۷۱۸.

منابع و مأخذ:

- ۱- تاریخ الادب العربی، کارل بروکلمان، نسخه آلمانی.
- ۲- ذیل تاریخ الادب العربی، کارل بروکلمان، نسخه آلمانی.
- ۳- عثمانلی مؤلفی، محمدظاهر پورسالی، استانبول ۱۳۳۳-۱۳۴۲ ق.
- ۴- فهرس محصولات المكتبة الوطنية فی ازبیر، علی یاردم، ازبیر ۱۹۹۲ م.
- ۵- کشف الظنون، حاجی خلیفه، استانبول ۱۹۵۱-۱۹۵۵ م.
- ۶- هدیه العارفین، اسماعیل پاشا بغدادی، استانبول ۱۹۵۱-۱۹۵۵ م.
- که در شماره ۴۲، از فصلنامه عرب‌زبان «آفاق الثقافة والتراث» منتشر شده است. این مجله در کشور امارات متحده عربی (شهر دبئی) منتشر می‌گردد.
- ۱- مکانة ترکیا فی عالم المخطوطات، ص ۱-۲۴.
- ۲- بنگرید به: مقدمه فهرست المخطوطات المكتبة الوطنية فی ازبیر.
- ۳- کشف الظنون، ج ۱، ص ۲۶؛ عثمانلی مؤلفی، ج ۳، ص ۱۲۱؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۳۰۱؛ ذیل، ج ۲، ص ۳۱۲.
- ۴- استانبول، محل کتابت نسخه و ۱۱۲۳ ق. سال کتابت آن است که البته در متن مقاله به اشتباه ۱۱۲۳۳ آمده است که تصحیح گردید. [مترجم]
- ۵- هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۷۹؛ عثمانلی مؤلفی، ج ۳، ص ۱۲۱.
- ۶- کشف الظنون، ج ۲، ص ۱۱۳۱؛ عثمانلی مؤلفی، ج ۲، ص ۵؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۴۳۹؛ ذیل، ج ۱، ص ۵۹۲؛ هدیه العارفین، ج ۲، ص ۲۹۹.
- ۷- کشف الظنون، ج ۲، ص ۲۰۱۷؛ ذیل، ج ۱، ص ۵۹۲؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۵۲۳.
- ۸- هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۸۸.
- ۹- کشف الظنون، ج ۲، ص ۲۰۱۶؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۱۷۴؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۷۴۰.
- ۱۰- این شماره که حاکی از سال کتابت نسخه است، به اشتباه در متن مقاله ۲۱۰۶۲ درج شده که با توجه به متن منقول از اصل نسخه تصحیح شد. [مترجم]
- ۱۱- کشف الظنون، ج ۲، ص ۹۷۸؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۴۱۵؛ هدیه العارفین، ج ۲، ص ۲۳۶.
- ۱۲- کشف الظنون، ج ۱، ص ۱۸۰؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۳۰۷؛ ذیل، ج ۲، ص ۴۱۸؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۷۵۵.
- ۱۳- کشف الظنون، ج ۱، ص ۱۵۱۱؛ ذیل، ج ۱، ص ۶۰۶؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۲۹.
- ۱۴- کشف الظنون، ج ۱، ص ۱۵۰۷؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۲۵؛ ذیل، ج ۲، ص ۶۳۳؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۴۳؛ عثمانلی مؤلفی، ج ۱، ص ۳۴۶.
- ۱۵- یک نسخه دیگر (نسخه مکرر) از این اثر، به همین شماره و با ویژگی‌های یکسان در این کتابخانه وجود دارد که به سبب همین یکسانی، به معرفی آن نپرداختیم. [مترجم]
- ۱۶- کشف الظنون، ج ۱، ص ۱۰۵۷؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۳۰۷.
- ۱۷- کشف الظنون، ج ۲، ص ۱۱۵۳؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۴۲۷؛ ذیل، ج ۲، ص ۶۳۵.
- ۱۸- کشف الظنون، ج ۲، ص ۱۰۹۹؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۶۳۴؛ عثمانلی مؤلفی، ج ۱، ص ۴۰۰.
- ۱۹- کشف الظنون، ج ۲، ص ۱۱۰۶؛ تاریخ الادب العربی، ج ۲، ص ۴۵۳؛ ذیل، ج ۲، ص ۶۷۲؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۴۲.
- ۲۰- این شماره که حاکی از سال کتابت نسخه است، به اشتباه در متن مقاله ۴۱۰۷۴ ثبت شده، که با توجه به متن منقول از اصل نسخه تصحیح شد. [مترجم]
- ۲۱- کشف الظنون، ج ۲، ص ۹۳۷؛ تاریخ الادب العربی، ج ۱، ص ۳۶۱؛ هدیه العارفین، ج ۱، ص ۱۰۱.